

Spis treści

Podziękowania	5
Wstęp	7
1. Młodzież z trudnościami w nauce w świetle dotychczasowych badań	
1.1. Terminologia używana w pedagogice dzieci z trudnościami w uczeniu się ..	11
1.1.1. Niepowodzenia w nauce szkolnej	14
1.1.2. Trudności w uczeniu się	23
1.2. Wybrane uwarunkowania trudności w nauce	26
1.2.1. Modele wyjaśniania przyczyn trudności w nauce	27
1.2.2. Wybrane społeczne uwarunkowania trudności w nauce	32
1.3. Konsekwencje przeżywania trudności szkolnych dla dalszych losów młodzieży	41
1.3.1. Konsekwencje w sferze osobowościowej	42
1.3.2. Konsekwencje w sferze rodzinnej	44
1.3.3. Konsekwencje w sferze społecznej	45
1.3.4. Konsekwencje w sferze zajęciowej	45
2. Rola relacji z osobami znaczącymi w okresie dojrzewania	
2.1. Filozoficzne i antropologiczne wyjaśnienie roli osób znaczących w procesie wychowania młodzieży	49
2.1.2. Istnieniowe relacje osobowe według M. Gogacza	52
2.1.3. Charakter relacji międzyludzkich według K. Wojtyły	54
2.1.4. Relacje wychowawcze w koncepcji pedagogiki otwartej M. Nowaka	59
2.2. Psychologiczne i pedagogiczne wyjaśnienie potrzeby obecności osób znaczących w życiu młodzieży	61
2.2.1. Cechy okresu dojrzewania	61
2.2.2. Znaczenie relacji z innymi w okresie adolescencji	63
2.2.3. Jamesa Younissa teoria relacyjna rozwoju młodzieży	65
2.3. Pojęcie „osoba znacząca” i stan badań nad rolą osób znaczących w życiu młodzieży	67
2.3.1. Definicja terminu „osoba znacząca” (<i>significant other</i>)	68
2.3.2. Rola wsparcia społecznego w okresie dojrzewania	71
2.4. Stan badań dotyczących wpływu osoby znaczącej na funkcjonowanie młodzieży	79
2.4.1. Osoby wybierane jako znaczące	80
2.4.2. Wpływ obecności osób znaczących na obraz samego siebie	81
2.4.3. Wpływ osób znaczących na poczucie własnej wartości	82
2.4.4. Wpływ osób znaczących na samoocenę własnej kompetencji	83

3. Osiągnięcia szkolne młodzieży a relacje z osobami znaczącymi

3.1. Przyczyny zaburzeń w relacjach z osobami znaczącymi uczniów z trudnościami w nauce	86
3.2. Wpływ relacji z rodzicami na osiągnięcia szkolne młodzieży	88
3.2.1. Zmiany w relacjach między rodzicami i dziećmi w okresie dojrzewania .	88
3.2.2. Atrybuty i znaczenie autorytatywnego stylu wychowania	93
3.2.3. Różnice w relacjach młodzieży z matką i ojcem	97
3.2.4. Trudności w relacjach między rodzicami a ich dziećmi z trudnościami szkolnymi	112
3.3. Wpływ relacji z przyjaciółmi na wyniki szkolne młodzieży	105
3.3.1. Rówieśnicy jako osoby wspierające rozwój społeczny	105
3.3.2. Rówieśnicy jako osoby wspierające rozwój poznawczy	110
3.3.3. Trudności przeżywane w relacjach z przyjaciółmi przez uczniów z trudnościami w nauce	112
3.3.4. Relacje z rodzicami a relacje z rówieśnikami	116
3.4. Wpływ relacji z nauczycielem na osiągnięcia szkolne młodzieży	118
3.4.1. Różne sposoby ujmowania relacji między nauczycielem a uczniem	118
3.4.2. Cechy nauczyciela cenione przez młodzież	122
3.4.3. Uczeń z trudnościami i jego relacja z nauczycielem	125

4. Metodologia badań nad relacjami z osobami znaczącymi

4.1. Przedmiot i cele badań, problem badawczy i przyjęte hipotezy badawcze . . .	134
4.2. Uzasadnienie przyjętej koncepcji badań i sposobu opracowania wyników ...	137
4.2.1. Uzasadnienie przyjętej koncepcji badań	138
4.2.2. Sposób opracowywania wyników	139
4.3. Badania pilotażowe	141
4.3.1. Charakterystyka grupy badawczej	141
4.3.2. Narzędzia badawcze	142
4.3.3. Procedura badań	143
4.3.4. Analiza wyników badań pilotażowych	143
4.4. Metody i narzędzia badawcze	148
4.4.1. Kwestionariusze ankiety zastosowane w badaniach	150
4.4.2. Skale pomiaru pedagogicznego	154
4.4.3. Test Zdań Niedokończonych	157
4.5. Procedura badań zasadniczych	160
4.6. Charakterystyka badanych osób	162

5. Analiza wyników badań dotyczących relacji z osobami znaczącymi i wyników w nauce uczniów gimnazjum

5.1. Kategorie osób znaczących wybierane przez młodzież	169
5.2. Zakres relacji młodzieży gimnazjalnej z rodzicami a trudności szkolne	173
5.2.1. Wybór rodziców na osoby znaczące	173

5.2.2. Zakres wsparcia społecznego postrzeganego od rodziców	175
5.2.3. Wsparcie szkolne otrzymywane od rodziców a trudności w nauce	186
5.3. Zakres relacji młodzieży gimnazjalnej z przyjaciółmi a trudności w nauce	190
5.3.1. Wybór przyjaciela jako osoby znaczącej a trudności w nauce	190
5.3.2. Wsparcie społeczne ze strony przyjaciół a trudności w nauce	193
5.3.3. Wsparcie szkolne ze strony przyjaciół a trudności w nauce	197
5.3.4. Konflikty z przyjaciółmi a trudności w nauce	198
5.4. Porównanie roli rodziców i przyjaciół jako osób znaczących wpływających na osiągnięte przez młodzież wyniki w nauce	199
5.5. Relacja z nauczycielem a trudności w nauce	205
5.5.1. Wybór nauczyciela na osobę znaczącą a trudności w nauce	205
5.5.2. Wsparcie społeczne ze strony nauczyciela a wyniki w nauce	207
5.5.3. Wsparcie szkolne ze strony nauczyciela a trudności w nauce	209
5.5.4. Nauczyciel jako osoba negatywnie znacząca	213
5.6. Różnice w zakresie znaczenia nauczyciela dla młodzieży polskiej, brytyjskiej i izraelskiej	215
5.7. Relacja z innymi osobami znaczącymi a trudności w nauce	216
5.7.1. Relacja z rodzeństwem a trudności w nauce	216
5.7.2. Relacja z dziadkami a trudności w nauce	218
5.8. Propozycja kierunków dalszych badań nad związkiem między relacjami młodzieży z osobami znaczącymi a osiąganymi przez nią wynikami w nauce	218
Zakończenie	225
Bibliografia	231
Summary	249
Aneks I. Zastosowane narzędzia badawcze	251
Aneks II. Przykładowe wypowiedzi uczniów z TZN	
<i>Mój Nauczyciel / moja nauczycielka</i>	269